

Lowlands
Archaeological
Research
Service

Verbouwing Schoolgebouw Buizemontstraat 70, Geraardsbergen.
Programma van Maatregelen

J.L. Vermeersch
E.N.A. Heirbaut

Colofon

Titel: Verbouwing Schoolgebouw Buizemontstraat 70, Geraardsbergen. Programma van Maatregelen.

Auteur: Jeroen L. Vermeersch & Elly N.A. Heirbaut

Grafische illustraties/GIS: Elly N.A. Heirbaut

Rapportnummer: LAReS-rapport 68

Projectleider/veldwerkleider: Elly N.A. Heirbaut

Uitvoerder: LAReS, Lowlands Archaeological Research Service

Vestiging: Rozenlaan 15, 2980 Halle-Zoersel

Publicatiedatum: 15 december 2017

Publicatieplaats: Halle-Zoersel

Illustratieverantwoording voorblad: uitsnede uit de Ferrariskaart

© LAReS. Niets uit deze uitgave mag zonder bronvermelding worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door print-outs, kopieën, of op welke andere manier dan ook.

LAReS aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Deel II. Programma van Maatregelen: Buizemontstraat 70, Geraardsbergen

1 INLEIDING	4
1.1 RANDVOORWAARDEN	4
1.2 TECHNISCHE FICHE/ADMINISTRATIEVE GEGEVENS	5
2 AANLEIDING VOORONDERZOEK EN BESCHRIJVING WERKZAAMHEDEN	6
3 KENNISVERMEERDERINGSPOTENTIEEL VAN HET PROJECTGEBIED EN AANBEVELINGEN	12
3.1 SAMENVATTING RESULTATEN VAN HET VOORONDERZOEK EN ARCHEOLOGISCH POTENTIEEL	12
3.2 IMPACT VAN DE GEPLANDE WERKEN	13
3.3 AANBEVELING EN KENNISVERMEERDERINGSPOTENTIEEL	13
LIJST VAN FIGUREN	15

1 Inleiding

Het plangebied is gelegen aan de Buizemontstraat 70 te Geraardsbergen (provincie Oost-Vlaanderen). Het perceel bevindt zich op de rand van de Oudenberg en is gelegen tussen 24 m +TAW aan de straatzijde en 39 m +TAW in het oosten van het plangebied, aan de Pelgrimsweg.

Het plangebied omvat twee percelen die op dit moment deels bebouwd zijn. Op het terrein bevindt zich een basisschool bestaande uit een gebouw met verschillende vleugels en een speelplaats. De rest van het terrein bestaat uit een tuinzone/ sportveld. De gebouwen zullen deels verbouwd en deels afgebroken worden, waarna een nieuwbouw zal gerealiseerd worden (fig. 1).

Figuur 1. Kadasterkaart met aanduiding onderzoeksgebied.

©GEOPUNT/JV

1.1 Randvoorwaarden

Geen

1.2 Technische fiche/administratieve gegevens

Naam site	Buizemontstraat 70
Ligging	Buizemontstraat 70, 9500 Geraardsbergen
Kadastrale gegevens	GERAARDSBERGEN 1ste Afdeling sectie B, percelen 1057E, 1018E, 1057D, 1069B, 1028P, 1070A, 1030E, 1026E en 1027D
Bounding Box	X Y
	115906,48 162244,14
	115732,28 162108,74
Onderzoek	Archeologisch en geschiedkundig bureauonderzoek
Projectcode	2017K118
Uitvoerders/actoren	Elly N.A. Heirbaut, LAReS Jeroen Vermeersch
Erkend archeoloog	Elly N.A. Heirbaut: OE/ERK/Archeoloog/2016/00162
Nummer wettelijk depot	Niet van toepassing
Termijn	december 2017
Geplande ingreep	nieuwbouw
Totaal oppervlakte plangebied	17.594 m ²
Oppervlakte te realiseren nieuwbouw	732 m ²
Geldende wetgeving en voorwaarden	Het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014. De nota werd opgesteld overeenkomstig de Code van Goede Praktijk. Het plangebied is gelegen binnen een archeologische zone. De totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft, bedraagt 300 m ² of meer, zoals bepaald in artikel 5.4.2 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013.
Randvoorwaarden	geen
Doelstelling	Het doel van deze archeologienota is om via de tot op heden beschikbare bronnen (bureauonderzoek) na te gaan wat het archeologische potentieel van het projectgebied is, wat de mogelijke bedreigingen zijn voor het eventueel aanwezige bodemarchief, en hoe hiermee dient omgegaan te worden.
Thesaurus	Archeologienota, bureauonderzoek, cartografisch onderzoek

2 Aanleiding vooronderzoek en beschrijving werkzaamheden

Het plangebied, met een oppervlakte van 17.594 m², is deels bebouwd met een schoolgebouw met bijhorend grasveld en speelplaats (fig. 2). In het zuiden van het plangebied staan nog een paar kleinere gebouwen die als tijdelijke gebouwen zijn opgetrokken. Eén daarvan is een blok met twee kleuterklassen, een andere is een vervallen lokaal. De kleinere gebouwen hebben een oppervlakte van ca. 128 m², 175 m² en 180 m² met een erg geringe fundering.

Figuur 2. Inplantingsplan van de huidige situatie. ©GEOPUNT/JV

Het schoolgebouw zelf heeft een oppervlakte van ca. 2.830 m². Het heeft een voorbouw, gelegen aan de straat, en een langs- en dwarsvleugel, respectievelijk langs de noordzijde van het plangebied en in het oosten van het schoolgebouw. Daartussen ligt de speelplaats die thans een oppervlakte heeft van ca. 1.238 m². Langs de zuidzijde is de speelplaats begrensd door een muur. Ten zuiden hiervan ligt de groenzone.

De voorbouw heeft een oppervlakte van 734 m². Het laagste deel aan de straatzijde is op 1 m onder straatniveau gelegen. Daar bevinden zich onder andere de stookruimte, een kelder en fietsenberging. Niveau 1 is op 1,8 m boven straatniveau gelegen. Daar bevinden zich onder andere kamers voor de opvang en de leraarskamer. Dit voorste deel heeft een oppervlakte van 398 m². Het achterste deel van de voorbouw, waar de trappenhal en sanitaire ruimtes gelegen zijn, is niet onderkelderd en zal net als de rest van de voorbouw afgebroken worden. Dit deel heeft een oppervlakte van 336m².

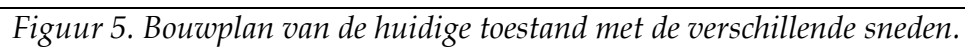
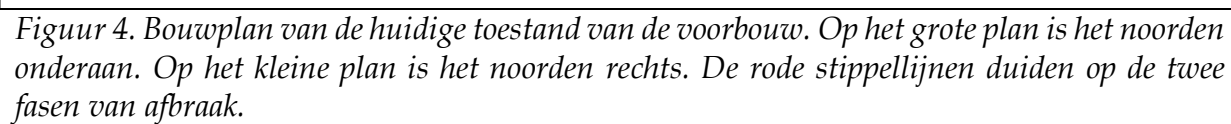

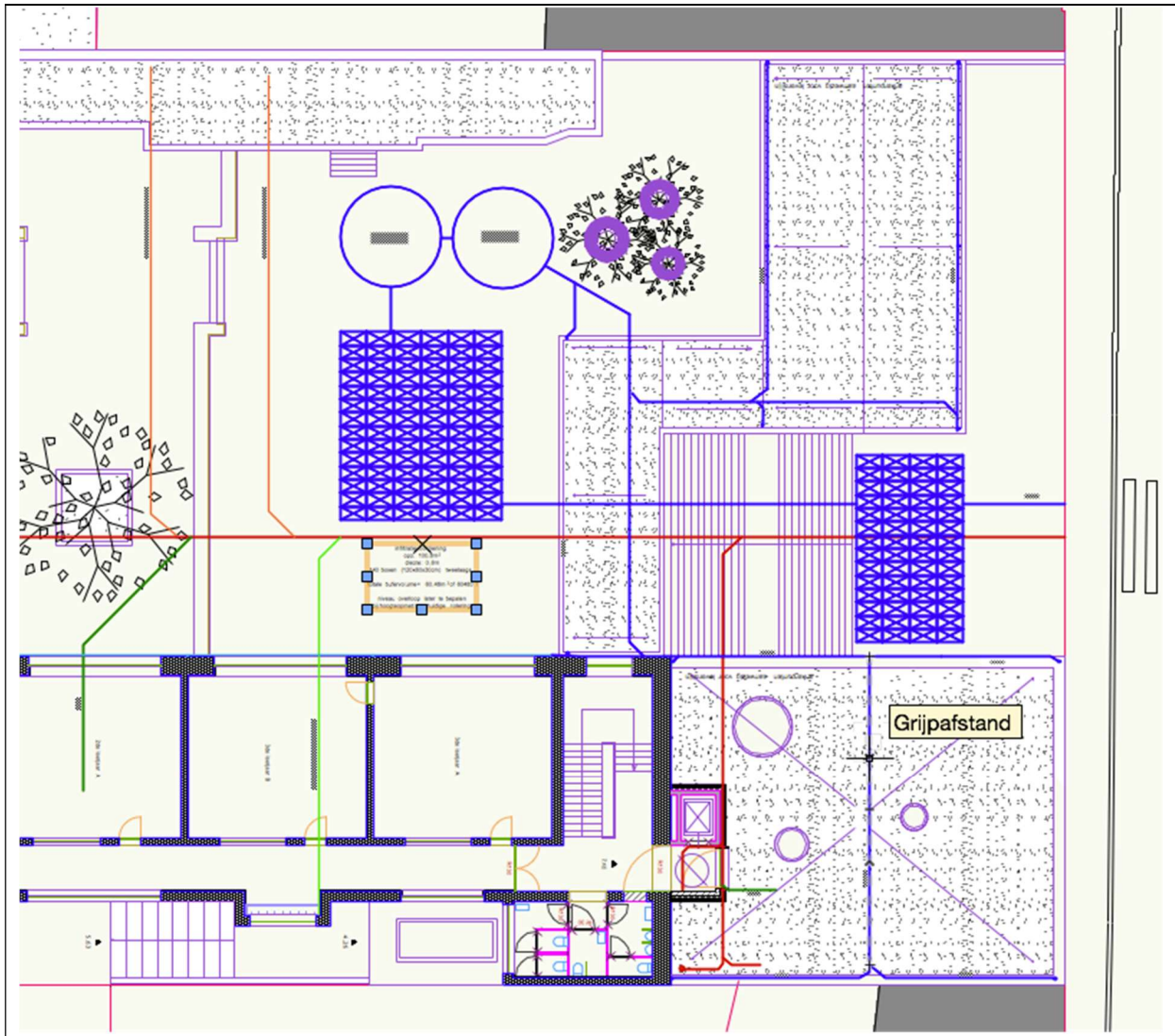
Figuur 3. Luchtfoto uit 2017. Het schoolgebouw bevindt zich in het noordelijke deel van het plangebied. ©GEOPUNT/JV

De speelplaats, gelegen tussen de vleugels van het schoolgebouw, heeft een oppervlakte van 1.238m². Binnen de toekomstige plannen zal deze afgegraven, vernieuwd en uitgebreid worden. de huidige speelplaats is aangelegd met betontegels die niet op een fundering zijn aangebracht.

De dwarsvleugel heeft een oppervlakte van 431 m² en zal onderdeel vormen van een renovatie waarbij de vloer zal heraangelegd worden. Het niveau 0 van deze vleugel is, gezien de ligging van het plangebied op een heuvel, gelegen op 8m boven straatniveau, wat overeenkomt met een hoogte van ca. 32 m +TAW.

Onder het schoolgebouw ligt een aantal rioleringsleidingen. De precieze diepte hiervan is niet bekend. Een deel van de oude rioleringen zullen geïncorporeerd worden in het tracé van de nieuwe leidingen die vervolgens aan de straatzijde aansluiten op het infiltratiebekken. Verder zijn er binnen het plangebied geen putten aanwezig.

Figuur 6. Bouwplan met aanduiding van de huidige riolering (dunne lijnen), toekomstige rioleringen (dikke lijnen) en de toekomstige infiltratiebekkens en regenwaterputten

Nieuwe toestand

De geplande werken betreffen de afbraak en renovatie van verschillende delen van het schoolgebouw. Een eerste deel is de afbraak van de bestaande voorbouw. Dit gebeurt in twee fasen. Op deze locatie zal een compacte nieuwbouw, trappenpartij en uitbreiding van de speelplaats op de vrijgekomen ruimte gerealiseerd worden.

De nieuwbouw zal worden gefundeerd op palen. Studies worden op het moment van schrijven uitgevoerd om de precieze diepte van de fundering te berekenen. Er wordt geen kelderverdieping voorzien. De nieuwbouw zal uit verschillende delen bestaan. Aan de straatzijde gaat het om de aanleg van bestrating, inclusief een trappenpartij met een oppervlakte van 252m². Verder zal een deel bestrating aangelegd worden dat een infiltratiebekken zal afdekken. Dit bekken zal een oppervlakte hebben van 40,3m². De diepte hiervan is nog niet bekend.

In het noordelijke deel van deze zone wordt een deel nieuwbouw opgetrokken met een oppervlakte van 259m². Deze zal op paalfunderingen geschoeid zijn. De studies om de diepte te berekenen worden thans uitgevoerd. In deze zone komt een deel van

152m² vrij dat zal opgenomen worden in de vernieuwde speelplaats. Deze locatie wordt opgehoogd tot het niveau van de bestaande speelplaats.

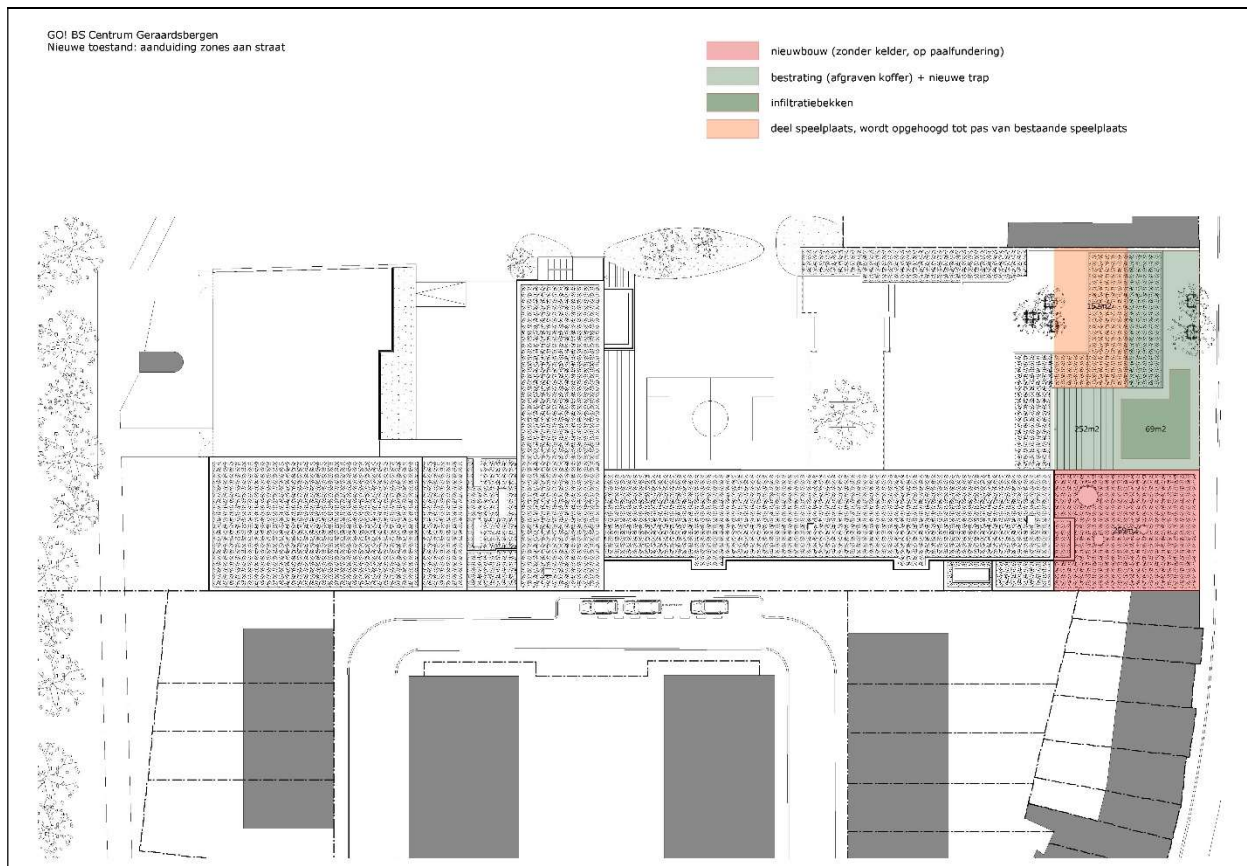

Figuur 7. Aanduiding van de zones die worden afgebroken. Het noorden is onderaan de afbeelding.

De speelplaats zelf zal worden afgegraven. Het gaat om een laag van 50 cm waarna de speelplaats opnieuw wordt aangelegd. Het gaat daarbij zowel om de grote speelplaats gelegen tussen de vleugels van het gebouw, als de noordelijke 'kleine' speelplaats gelegen naast de turnzaal, in het oosten van het plangebied. Samen gaat het om een oppervlakte van 1.623m² dat wordt afgegraven. Daarbij zal dus nog een zone van 152m² worden toegevoegd, maar deze zone wordt opgehoogd. Op de speelplaats wordt ook een infiltratiebekken geplaatst, met een oppervlakte van 60,5 m² en verder nog twee regenwaterputten van elk 20.000L.

Langs de zuidzijde van de speelplaats staat een muur met luifel die de scheiding vormt met de groenzone. Een oppervlakte van 57m² wordt hiervan afgebroken. Hierbij hoort ook een deel van de dwarsvleugel ('annex dwarse blok'). Wat de dwarsvleugel betreft zal het vloerniveau van niveau 0 afgegraven worden tot een diepte van 0,4m. Hierna wordt een nieuw vloerniveau aangelegd. Het gaat om een oppervlakte van 431m², waarvan ook een deel ten oosten van de vleugel op eenzelfde manier wordt heraangelegd. Binnen wordt ook een aantal muren afgebroken en al het bestaande schrijnwerk wordt eveneens afgebroken, net als bij de langsvleugel het geval zal zijn.

Er zullen nieuwe rioleringen worden aangelegd. De precieze diepte hiervan is niet bekend. Aan de straatzijde zullen ze aansluiten op het infiltratiebekken. Een deel van het tracé van de leidingen wordt gehandhaafd in de nieuwe plannen.

Figuur 8. Aanduiding van de ontworpen toestand aan de straatzijde.

3 Kennisvermeerderingspotentieel van het projectgebied en aanbevelingen

3.1 *Samenvatting resultaten van het vooronderzoek en archeologisch potentieel*

Om in te kunnen schatten wat het archeologisch en cultuurhistorisch potentieel van het plangebied is, zijn de historische kaarten, de bodem- en geo(morfo)logische kaarten en luchtfoto's bekeken en zijn verschillende inventarissen (waaronder de CAI) en historische/archeologische bronnen geraadpleegd.

Het plangebied is gelegen op de westelijke helling van de Oudenberg (100 m +TAW). De site ligt tussen 24 en 39 m +TAW, op 100 m van de Dender en op minder dan 200 m van de markt van Geraardsbergen. De ondergrond van het terrein bestaat uit tertiaire lagen waarvan de top dicht aan het oppervlak gelegen is. Geologische boringen ten oosten van het plangebied geven aan dat deze daar op een diepte tussen 1,25 en 1,75 m bevindt. Hierboven zijn eolische afzettingen tijdens de laatste ijstijd afgezet. In de loop van het quartair zijn deze vermengd met hellingsafzettingen. Op de bodemkaart is het gebied aangeduid als bebouwde zone. De noordoostelijke hoek is aangegeven als opgehoogd. In het oosten bevindt zich nog een matig droge tot matig natte zandleembodem zonder profiel. In de zuidoostelijke hoek bevindt zich een matig natte zandleembodem zonder profiel.

De archeologische resten in de omgeving omvatten voornamelijk sporen en resten uit de middeleeuwen en recentere perioden. Deze zijn alle gerelateerd aan de stedelijke ontwikkeling van Geraardsbergen. Het oudste kaartmateriaal dateert uit de 18e eeuw en toont aan dat er aan de straatzijde van het plangebied een gebouw aanwezig was. De kaarten uit de 19e eeuw geven een gelijkaardig beeld weer waarbij de bebouwing iets noordelijker gesitueerd is, tegenaan de projectgrens. Op alle kaarten lijkt het gebied achter deze bewoning in gebruik te zijn als tuin (centrale deel) en akker (oostelijke deel). Het schoolgebouw is te zien op de topografische kaart van 1952-53.

Tenslotte is het gegeven dat het plangebied op een helling ligt van belang. Uit de studie van de bodemerosiekaart is gebleken dat voor de terreinen zelf en voor de nabije omgeving geen informatie voorhanden is. Echter, als wat ruimer wordt gekeken, dan blijken de gronden van de vallei en de helling onderhevig te zijn aan sterke tot zeer sterke erosie. Dit heeft zonder twijfel impact gehad op de bodem voorafgaand aan de bouw van de huidige school, en bijgevolg ook op de bewaringstoestand van eventuele archeologische sites.

Op basis van de archeologische, aardkundige en historische analyse, in combinatie met de impactbepaling van de reeds uitgevoerde en de toekomstige werken, kunnen volgende zaken gesteld worden:

1. Het plangebied is gelegen op een helling van de Oudenberg en de vallei van de Dender, op ca. 100 m van de rivier. Dergelijke gradiëntsituaties zijn interessant voor prehistorische bewoning vanwege de variëteit aan voedsel (fauna en flora) en de nabijheid van drinkbaar water in het natuurlijke landschap. Bewoning is meestal gelegen op de hogere delen in het landschap (nabij de rand van de vallei). Gezien

de ligging van het plangebied op een helling is de kans eerder beperkt dat daar een archeologisch site uit het paleolithicum of later zal aangetroffen worden. De helling is daarenboven gevoelig voor bodemerosie waardoor eventuele resten niet meer in situ zullen bevinden. Voor het paleolithicum en mesolithicum kan daarom een lage kans op het aantreffen van archeologische resten vooropgesteld worden (lage potentie).

2. Historische kaarten tonen aan dat delen van het landschap nabij het plangebied in gebruik waren als akker. Op basis van de matig droge tot matig natte zandleembodem kan er ook vanuit gegaan worden dat het oorspronkelijke landschap geëigend was voor akkerbouw en bewoning. Voor de periode vanaf het neolithicum tot en met de vroege middeleeuwen zijn er echter weinig aanwijzingen voor bewoning in dit deel van Geraardsbergen. Door het potentieel aan hellingsafzettingen en de huidige bebouwing is de kans echter ook klein dat er nog archeologische resten zullen aangetroffen worden voor de periode van het neolithicum tot en met de vroege middeleeuwen (lage potentie).
3. Geraardsbergen komt voornamelijk tot ontwikkeling vanaf de volle en late middeleeuwen. Wanneer het plangebied voor de eerste maal bewoond werd is niet vast te stellen. Op basis van de Ferrariskaart lijkt dit in elk geval in de 18e eeuw het geval geweest te zijn. Echter, door de aanleg van de voorbouw op 1 m onder het straatniveau is de kans ook groot dat eventueel aanwezige resten van oudere bewoning aan de straatkant niet meer aanwezig zijn. De bijgebouwen die op een aantal kaarten te zien waren zullen ook door de aanleg van het schoolgebouw verdwenen zijn. Voor de periode vanaf de volle middeleeuwen tot de 20e eeuw is de kans dan ook laag om nog archeologische resten of sporen aan te treffen (lage potentie).

3.2 Impact van de geplande werken

Hoewel dat het aantal werken dat uitgevoerd zal gaan worden groot is, en er ook verschillende werken met impact op de bodem zullen gedaan worden, blijkt dat grote delen van het terrein reeds verstoord zijn door de werken in functie van het bouwen van de huidige bebouwing. Hiertoe is reeds diep gegraven, zijn delen van de helling reeds afgegraven. Bovendien moet ook rekening gehouden worden met enige impact van natuurlijke erosieprocessen op de helling.

Bij de uitvoering van de toekomstige plannen zullen de vergravingen voornamelijk plaatsvinden in reeds geroerde en geërodeerde bodem. De ingrepen in nog onverstoorde bodem zullen hoogstwaarschijnlijk beperkt blijven. Om die reden wordt de impact van de geplande werken op nog intacte bodem eerder als klein beschouwd.

3.3 Aanbeveling en kennisvermeerderingspotentieel

Aangezien er vanuit wordt gegaan dat door de hellingerosie en de grote verstorende impact van de reeds uitgevoerde werken voor alle perioden sprake is van een lage potentie, is er ook geen sprake van kennisvermeerderingspotentieel. Gecombineerd met het beperkte potentieel is verder onderzoek vanuit een kosten-batenanalyse niet

aangewezen. Lares adviseert dan ook om het plangebied vrij te geven. Om deze reden is geen programma van maatregelen opgesteld.

Lijst van figuren

projectcode	fig.nr.	type	onderwerp	schaal origineel	schaal afbeelding	aanmaakdatum origineel/afbeelding	aanmaakwijze
2017K118	1	kadasterkaart	aanduiding van plangebied op GRB	nvt	nvt	29/11/2017	digitaal
2017K118	2	inplantingsplan	bestaande toestand	nvt	nvt	29/11/2017	digitaal
2017K118	3	Luchtfoto	Luchtfoto uit 207 met projectie van het plangebied	nvt	nvt	29/11/2017	analoog
2017K118	4	bouwplan	Huidige toestand voorbouw	1:100	nvt	04/10/2017	digitaal
2017K118	5	bouwplan	Snede van de huidige toestand	1:100	nvt	04/10/2017	digitaal
2017K118	6	bouwplan	Bouwplan met aanduiding van de huidige riolering (dunne lijnen), toekomstige rioleringen (dikke lijnen) en de toekomstige infiltratiebekkens en regenwaterputten	1:100	nvt	04/10/2017	digitaal
2017K118	7	bouwplan	Af te breken delen	1:100	nvt	04/10/2017	digitaal
2017K118	8	bouwplan	Nieuwe situatie aan de straatzijde	1:100	nvt	04/10/2017	digitaal

